

Diplomová práce Petry Horákové
MOŽNOSTI INTEGRACE ZEMĚPISU A VÝTVARNÉ VÝCHOVY

Posudek oponenta práce

Petra Horáková se v předkládané diplomové práci zabývá tématem možností propojení obsahů předmětů zeměpis a výtvarná výchova ve výuce na českých základních a středních školách. Práce o celkovém rozsahu 75 stran je jasně a přehledně strukturována. S ohledem na charakter, zvolené téma a výsledný obsah však předložená práce patří z hlediska svého celkového rozsahu k těm úspornějším. Přestože se v textu vyskytují drobné překlepy, nemám k formální stránce práce vážnější výhrady.

I po obsahové stránce lze diplomovou práci považovat za zdařilou, snad se zájmem zpracovávanou a s cílem přinést nové podněty do vzdělávací praxe. Přesto se však nelze ubránit určitým výhradám, z nichž se níže pokusím uvést pouze ty nejvýznamnější. Největší přínos práce lze spatřovat ve volbě tématu, které je v českém prostředí poněkud neobvyklé. Lze se však setkat se zahraničními odbornými pracemi, jež se vztahem geografie a umění, resp. geografie a viděného, zabývají. Vzhledem k tomu, že obrazy (v nejširším smyslu slova) jsou jedním z hlavních prostředků zprostředkovávání našich poznatků a představ o okolním světě ostatním, jedná se o téma důležité a s geografii úzce spjaté. Jedná se však také o téma značně široké, přesahující možnosti jedné diplomové práce. Možná snad právě proto práce někdy působí jako dobře zpracovaný soubor velmi volně vybraných didaktických příkladů, spíše než jako práce komplexně pojednávající o daném tématu, která by v sobě zahrnovala širší diskuzi literatury nejen z oblasti vzdělávání, ale též například geografie (zejména historické a kulturní) a dějin umění, estetiky, resp. práce zabývající se rolí vizuálního vnímání a obrazových materiálů v utváření geografických představ o okolním světě. S využitím takových prací pak lze, pokud budeme výtvarnou výchovu chápat jako předmět přibližující (prakticky i teoreticky) vizuální aspekty různých kultur, práci například uspořádat okolo diskuze vývoje umění v těchto kulturách, různých druhů a forem vizuálních komunikačních prostředků, resp. způsobů analýzy jejich obsahu.

Určité nedostatky práce se například projevují v samotném způsobu využití reprodukováných obrazů či fotografií. Z důvodu názornosti se proto následující část posudku věnuje pouze práci s těmito materiály. To, že autorka pracuje pouze s omezeným souborem literatury zabývající se propojením geografie a studia vizuálních materiálů (z velké části se jedná o články vydané na stránkách jediného periodika, Geografických rozhledů, jejichž

autoři zaujímají v podstatě totožný postoj k interpretaci použitých obrazů) pak vede i k tomu, že při výběru a interpretaci jednotlivých příkladů klade jednostranný důraz na jejich domnělou realističnost, resp. objektivnost. A následně tyto obrazy/fotografie, namísto diskuze o podstatě, charakteristikách či úloze obrazů samotných, využívá jako prostředek k rozpoutání diskuze nad vybranými jevy s vizuálním projevem. Přičemž s tvrzením, že některé vizuální materiály (podle autorky např. fotografie) jsou nutně objektivnější než druhé (obrazy), nelze souhlasit. Fotografie „reálně“ přibližující určitou událost může být zaranžovaná, tuto skutečnost však může velmi dobře maskovat. V souladu s použitou literaturou tak autorka klade důraz pouze na environmentální rozměr obrazů (jaké prostředí zobrazuje a co nám o něm říká). Jejich materiální, sociální a kulturní rozměr pomíjí, jak v teoretické, tak praktické části práce (určitou výjimku lze spatřovat v některých příkladech týkajících se vnímání krajiny). Charakteristiky obrazů, jako je např. symbolika, autorka sice zmiňuje, ale s odkazem na jejich subjektivitu dále nerozvádí. Zde je ovšem třeba si uvědomit, že žádný obraz či fotografie není přímým odrazem reality, ale je obrazem okolního světa umělcem zprostředkovaným a vytvářeným s určitým cílem, přičemž vzniká vždy na určitém místě a v určitém čase. Je tedy třeba jej zasadit vždy do jeho geografického a historického kontextu. Uvedené charakteristiky pak není třeba ve výkladu potlačovat, ale je třeba o nich naopak hovořit. Lze se tedy například ptát: Proč obraz vznikl? Proč má právě takovouto podobu a ne jinou? Jak se liší od obrazů vznikajících na jiných místech a v odlišných obdobích? Co jím autor sledoval? Taková diskuze totiž mj. ovlivňuje náš přístup k interpretaci dalších obrazů a schopnost kritického zhodnocení jejich sdělení (v kontextu praktického života je tato schopnost nejčastěji zmiňována např. v souvislosti reklamou). Přestože tak v úvodu práce autorka uvádí, že se chce odklonit od „naivních“ přístupů k interpretaci obrazových materiálů, tento cíl v práci zůstává do značné míry nenaplněn.

I přes výše uvedené výhrady se však domnívám, že Petra Horáková postupovala při zpracování diplomové práce svědomitě. Práci proto doporučuji k obhajobě. Závěrem prosím vedle reakce na jiné poznámky o odpověď na následující otázku:

V práci často hovoříte o integraci zeměpisu a výtvarné výchovy, přičemž často zmiňujete přínos výtvarné výchovy pro zeměpis. Dle mého názoru možnost takové integrace předpokládá oboustranný přínos. Můžete prosím definovat i příklady využití a přínosy zeměpisu ve výtvarné výchově?